

פסח תשס"ח

סדר נשים

"המלקטות" - הדס רשף (מדיה דיגיטלית על פי מיה, 2005)

מנחת הסדר: אורית רוזנבליט
עורכות ההגדה: אורית רוזנבליט, טליה בומש, מירי מרדכי

יציאת מצרים / אתי אנקרי

ולפעמים נדמה לי
כשבא לי להרים ידיים
פרעה הוא הפרעה שלי
וצר לי ממצריים

ולפעמים נדמה לי
שאנחנו שם עדיין
הולכים בדרך אל ההר
מתחננים למים

שיפתחו לשניים
המיים המלוחים
ונעבור באמצע
כל אלה שהולכים

מגע החוף מרגיע
הים את פיו פוער
אולי נחזור מצרימה
הפחד לא זוכר

בנינו פירמידות
פתרנו חלומות
כלום לא היה שלנו
רק מלח ודמעות

וזה הכאב של יעקב
על יוסף הקטן
זרוע בתוכנו
שנאת אחים חינם

לצאת ביציאת מצריים
לבוא אל המדבר
אולי נמצא שם מים
בדרך אל ההר

שיפתחו לשניים
המים המלוחים
ונעבור באמצע
כל אלה שבוכים

והם עולים עלינו
צבא של פרשים
קשה מאוד למשה
אין אמונה בלב האנשים

שירה:

שמחה רבה
מילים: יפה בלהה, לחן: ידידיה אדמון

ניצנים נראו בארץ
מילים: ע"פ שיר השירים, לחן: נחום היימן

**שְׂמֵחָה רַבָּה, שְׂמֵחָה רַבָּה -
אָבִיב הַגִּיעַ פֶּסַח בָּא.
תִּפְרוּ, תִּפְרוּ, תִּפְרוּ לִי בְּגַד עֵם כִּיסִים,
מִלְאוּ, מִלְאוּ, מִלְאוּ כִּי־סִי בְּאִגּוּזִים,
שְׂמֵחָה רַבָּה...
שָׂא לֵאשָׁאֵל, שָׂא לֵאשָׁאֵל אַרְבַּע קִשְׁיוֹת.
שֵׁת הַאֲשֶׁתָּה, שֵׁת הַאֲשֶׁתָּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת.
שְׂמֵחָה רַבָּה...
וְכּוֹס גְּדוּלָּה אָמִי תִּבְיֵא לְאַלְיָהּוּ הַנְּבִיא.**

**נִצָּנִים נִרְאוּ, נִרְאוּ בְּאֶרֶץ,
עַת זְמִיר הַגִּיעַ, עַת זְמִיר.
נִצָּנִים נִרְאוּ, נִרְאוּ בְּאֶרֶץ
עַת זְמִיר הַגִּיעַ, עַת זְמִיר.
כִּי הִנֵּה סִתּוֹ עָבַר,
סִתּוֹ חִלַּף הַלֶּךְ לוֹ
הַגִּפְנִים סִמְדָר -
נִתְּנוּ, נִתְּנוּ רִיחָם.**

הקדמה

התכנסנו הערב, בכדי לעשות סדר. סדר אחר. סדר נשים.
בסדר המסורתי רק הַד קולן של הנשים נשמע, וזכרן כמעט ונפקד. הרי לא נוכל
לדמיין את יציאת מצרים ללא הנשים החשובות של ספר שמות כמו: יוכבד, מרים,
בת פרעה, שפרה, פועה, ציפורה והמיילדות.
הערב נסב כולנו כבנות חורין, ונספר את הסיפורים שלנו; של נשים בחיינו מן
ההווה ומן העבר. נשים שמסעותיהן האישיים או מאבקהן למען אחרים עוזרים
להאיר את חוויות החירות שלנו.

הדלקת-נרות

פתיחה:
טליה בומש

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
שביליה הזה אנו יושבות כאן ב"ליל הסדר" משותף, מתכוננות יחד ליום הגדול.
נשים מכל האזור - עירוניות, מושבניקיות וקיבוצניקיות, דתיות וחילוניות, מכל
העדות, מכל הסוגים, בעלות השקפת עולם שונה, שורפות יחד את החמץ המפריד
בינינו ונשארת רק המצה - הנשמה הטהורה - האור הפנימי הנמצא בתוך כל
אחת ואחת מאיתנו.
ומכאן נושא את אנו תפילה לבורא עולם שבזכות השיתוף שבין הנשים שהביאו
לגאולה ביציאת מצרים ובזכות אבוקת האהבה שבאחדותנו פה יתפשט האור
לאזורנו ולעולם כולו, וכן לחיי משפחות השבויים והנעדרים, ומי ייתן ויצאו הם
במהרה לחרות ולחופש.
ונזכה כולנו לגאולה שלמה **אמן סלה.**

קדש

נשים כסא ריק
עבור אותן
נשים, שנמנעה
השתתפותן
הערב שלא
ברצונן

ליל הסדר - להיות בסדר

להיות בסדר, לעשות מה שצריך:

קִדְּשׁ: להתקדש בנישואין

וְרַחֵץ: להיות נקיה ואסטטית

כִּרְפֵס: לאכול במידה, לא להיות גרגרנית

יַחַץ: לתת תמיד לאחר, לפניך

מְגִיד: להגיד, אבל לא להיות דעתנית

רְחֹצָה: בבריכה, תלוי איך את נראית

מוֹצֵיא מְצָה: להוציא ממצה מעדנים - טבחית מהוללת

מְרוֹר: מותר למרר בבכי, אבל שלא תעיקי

כּוֹרֵךְ: להכין סנדוויצים לטיול, לארוז, לארגן

שְׁלַחַן עוֹרֵךְ: לערוך שולחן יפה, שיהיו פרחים, תמיד מוכנה לקבל אורחים

צְפוּן: את יכולה להיות מסתורית: "נשים, לך תבין אותן"

כִּרְךָ: להתברך בילדים

הִלֵּל: תהללי את משפחתך, עבודתך, חייך, מצאי בהם את הטוב, לא להתלונן

נְרֻצָה: אני רוצה להיות בסדר ואני רוצה גם לא להיות בסדר, לתת לעצמי חרות,

בחירה, חופש, מקום

אבל - אני בסדר.

דוּתן נשר (תשס"ב)

מי שלא אמרה שלושה דברים אלו בפסח, לא יצאה ידי חובתה:

פסח מצה ומרור

פסח על שום מה?

על שום שבשורת החירות האישית פסחה עלינו הנשים, ממצרים ועד היום הזה.

מצה זו על שום מה?

על שום אימותינו, שכדרכן של נשים, מצאו פיתרון לבהילות היציאה ממצרים והכינו לדרך עוגות מצות.

מרור זה על שום מה?

על שום שעד היום לא הגיעה שעת שוויון, ויש הממררים את חיינו בשל היותנו נשים.

חיה דגן, להבות הבשן

דמעות של אישה

ילד קטן שאל את אימו: למה את בוכיה?
כיוון שאני אישה, ענתה היא.
אינני מבין אמר הוא.
האם מחבוקת אותו ואומרת: לעולם לא תבין.
מאוחר יותר הילד הקטן את אביו שואל: למה אמא בוכה?
כל הנשים בוכות ללא סיבה, ענה האב.
עם התבגרו שאל את אלוהים: אדון, למה הנשים בוכות בקלות?
ואלוהים ענה:
כשיצרת את האישה בראתי אותה ייחודית.
יצרתי את כתפיה חזקות כדי לשאת עליהן את תבל...
ורכות מספיק כדי להיות נוחות.
נתתי לה את הכוחות לתת חיים,
והסובלנות לספוג עלבונות מילדיה...
נתתי לה את הכוחות לדרך ההמשך כשכולם זנחו ונטשו,
טיפול במשפחה למרות מחלתה ועייפותה,
נתתי לה את הרגישות לאהבת ילדיה ללא תנאי
גם כשאלה עולבים בה,
נתתי לה את הכוחות לתמוך בבעלה על אף חסרונותיו,
והישארות לידו למרות החולשה
ולבסוף, נתתי לה את הדמעות... לצרכיה.
הינך רואה בני, יופיה של האישה
אינו בלבושה, לא בפניה ואף לא בתסרוקתה.
יופיה של האישה שוכן בעיניה,
זהו שער הכניסה אל תוך ליבה:
השער בו שוכנת האהבה,
ובאמצעות דמעותיה נגלה ליבה.
העריכו את הנשים שהשאירו חותם במסע חייכם...
יש לדעת שכל הנשים יפות הן
וציינו את אלה שהעלו חיוך על פניכם שכל כך נזקקתם לו.
אותן נשים שעודדו אתכם לראות את הצדדים החיוביים של החיים
כשראיתם רק מרה...
לנשים שאתה רוצה לספר את הערכתך או בפשטות
תודה, על שאיפשרו לך לראות את הפן החיובי
של עולם טוב יותר.....

שפרה אייל, קרית שמונה

כוס ראשונה: נשים בקהילה

אני רוצה להרים כוסית לכבוד האישה העבריייה שיצאה ממצרים והייתה לאות ולמופת לכל הנשים העבריות באשר הן. מן המסורת אנו למדות כי לנשים כקבוצה היה תפקיד מרכזי בגאולה, שהרי "בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל". לאורך סיפור ההגדה נמתח קו שני המסמן את תפקיד הנשים בגאולה. ראשית, המיילדות העבריות אשר על אף גזירת המלך להשליך את הזכרים ליאור, לא ביצעו את דרישת מלך מצרים ופעלו באומץ לב אימהי כנגד הגזירה. שנית, בשל מרים הנביאה שידעה בזמן הנכון וברגע הנכון לעשות את הדבר הנכון – לשיר. בעוד העם רואים את חצי הכוס הריקה ומתלוננים על המדבר שאליו הם נכנסים והסכנות האורבות בדרך, מרים נקטה מנהיגות נשית וזיהתה את החשיבות העצומה של החירות על אף שהיא כרוכה בקשיים גדולים, ובזאת נתנה שאר רוח לשאר העם. כמובן, שאותם הריקודים מזכירים איך לפני שישים שנה הוקמה המדינה, אשר גם שם לאחר הכרזת האו"ם העם יצא בשירה ספונטאנית ואמיתית.

חג הפסח ידוע בשמו "חג האביב", בין השאר בשל התקופה בה הוא נחוג. תקופה מיוחדת זו הינה תקופת התחדשות הטבע והתחדשות האדם איתו. אני רוצה להרים כוסית לחיי כולנו, שנפרח ונתחדש ונראה ברכה בפעילות החשובה והמאומצת שעושות נשות הפורום.

במיוחד אני רוצה לאחל לנו, שלא נפסיק את השירה של העשייה הברוכה.

פאני זלצר, קרית שמונה

יו"ר פורום נשים קרית שמונה ואצבע הגליל

לחיים!

כוס מרים

מרים הנביאה היא אחת הדמויות המרגשות בסיפור יציאת מצרים. מרים נותרת מאחורי הקלעים במשך רוב הזמן, חבויה מאחורי קני הסוף. אולם, כדרכה, היא משכילה להופיע ברגע הנכון, ותמיד בהקשר של מים: בצעירותה משגיחה מרים על תיבת משה ביאור ומשכנעת את בת פרעה לקחת את אמה יוכבד כמינקת. בשעת קריעת ים סוף סוחפת מרים את נשות ישראל לשיר ומחול והודיה לה! אך רק עם פטירתה של מרים, באמצע המסע במדבר, מתגלה לנו תרומתה העמוקה:

"כל ארבעים שנות הנדודים במדבר עמד לבני ישראל באר המים בזכות מרים. מתה מרים - בטלה הבאר, כמו שכתוב (במדבר כ א-ב): 'ותמת שם מרים... ולא היה מים לעדה'" (על פי תלמוד בבלי, תענית ט). בארה של מרים סיפק מים לבני ישראל לאורך מסעם הארוך במדבר הצחיח. המדרש מספר גם שמי בארה של מרים היו בעלי סגולות רפואיות. בליל הסדר אנו נזכרות במנהיגותה של מרים ומתפללות שבארה יוסיף ללוות אותנו במסענו גם השנה.

לורי לפקוביץ, חוקרת ספרות ומיגדר, ארה"ב

אחותי מרים

ואני –
בת חמש הייתי,
כששמעתי לראשונה את הסיפור
ונכבשתי בקסמיה של הילדה ההיא,
האמיצה, המרדנית.
וגם המתוחכמת, הנבונה,
רציתי שתהיה אחותי.

והיום –
כשאני מספרת את הסיפור לנכדי
אני רואה אותה שוב
בין קני הסוף
ועיניה זוהרות.

אז נרים כוסית לילדה המרדנית.

חגית גור (תשס"ה)

זהו סיפור על ילדה קטנה,
שהעזה פנים מול מלך חזק וגדול,
ילדה בת שש, לבדה,
מול פרעה מלך מצרים.
עומדת בנחישות ובאומץ
בין קני הסוף המרשרשים.
"דומם שטה תיבה קטנה"
כך לוחשות שפתייה
ועיניה מלוות את התיבה.
בבית – המשפחה כולה מתכנסת
באבלה,
אבל הילדה מרים יודעת,
היום היא יצאה מעבדות לחירות.
היא תשמור על הילד הזה,
היא תמצא דרך,
יש דרך.

מוזגים מים לכוס

טקס מילוי כוס-מרים במים

זו כוס מרים הנביאה. יהי רצון שנוכה לשתות ממימי באר מרים לרפואה ולגאולה.
יהי רצון שנלמד ממרים ומכל הנשים לצאת בתופים ובמחולות אל מול הניסים של
חיי היום יום ולשיר לה' בכל רגע.

מתוך ההגדה "בין אי סדר לסדר", מיכאל קגן

הנשים ביציאת מצרים

להיות מיילדת עבריה. לשאת את הצו "בִּילְדֶּכֶן אֶת הָעֲבָרִיּוֹת וְרָאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים אִם בֵּן הוּא וְהִמְתֵּן אִתּוֹ וְאִם בַּת הוּא וְחִיָּה" (שמות א, טז). והסרוב לו - "וְתִירָאן הַמִּילָדוֹת אֶת הָאֲלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת הַיְלָדִים" (שם, יז). לשמוע את קולות החיים שבפנים. לראות את הנולד. לשאת את הכאב. להיות חלק משושלת המחויבות לחיים, להפרע מצווים מגבילים ולפרוע את המחויבות האינסופית של נשים לנשים.

ליאור קולודני (תשס"ד)

"ותיראן המילדות את האלוהים" (שמות א, יז)

ותיראנה את אלוהים
נשקפה להם דמותו של אלוהים
מבין אצבעותיו הקטנטנות של הרך הנולד
מבין פיו המפקק
מבין שער ראשו הרך והמשיי.
לראות תינוק חדש
לראות אלוהים.

לראות אלוהים
לדעת מה נכון,
לילד את האמת בשעת משבר
לילד את הצדק על האבנים
להביא חיים
באומץ, באמונה, בתקווה.

לראות תינוק חדש
לאחוז בו ביד
רגע אלוהי קסום
לראות
לדעת
להאמין.

בעולם כל כך גברי
כשנמצאים
בתחתיות מצרים
כבר אין אפילו יוסף
שהיה יפה כמו בת
חייבות להתייבב
מיילדות
שיביאו ספור חדש לעולם
ספור נשי על גאולה,
על חיים, ועל אלוהים.

נעמה אלדר (תשס"ז)

בין קני הסוף

"ואולי..." מחווה לבת פרעה:

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על
יד היאר ותרא את התכה בתוך הסוף ותשלח את
אמתה ותקחה: ותפתח ותראהו את הילד והנה נער
בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: ותאמר
אחתו אל בת פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת
מן העברית ותינק לך את הילד: ותאמר לה בת פרעה
לכי ותלך העלמה ותקרא את אס הילד: ותאמר לה
בת פרעה הילכי את הילד הזה והינקו לי ואני אתן
את שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו: ויגדל הילד
ותבא לה לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה
ותאמר כי מן המים משיתו: (שמות ב, ה-י)

בת פרעה; בת המלך; מי את?
מה שמך? מי היתה אמא שלך?
רציתי לומר לך תודה. להכיר במעשה האמיץ
שלך – בהחלטה השקולה שהחלטת – לאמץ
לבן את המנהיג שלנו.
את, הנסיכה לבית פרעה, ככל הנראה גדלת
בארמון – מוקפת כל טוב, מוגנת מכל רע,
בספרי הילדות שלי אני זוכרת אותך
בתספורת "קליאופטרה" –
נערה טובת מראה ויפת עיניים.
עשית מעשה. מהכתוב – הוא לא נראה פזיז
או מעשה שהתחרטת עליו אחר כך. הבנת
בדיוק את מה שעומד לקרות. הפעלת את
נערותיך. הפעלת את אחותו ואימו של
התינוק. הערמת על אביך –
מאיפה התעוזה הזאת?! להכניס לבית של
אבא המלך הכל-יכול תינוק עברי?
והכל מלווה ברגשות נשיים – אימהיים.
האם ידעת שבמעשה זה את מגדלת מנהיג?
ולא סתם מנהיג, מנהיג שיילחם באביך
ובבנך ויהיה לאויבו.
שמך לא ידוע לנו, את "הבת של".
והיום כאן אני רוצה להודות לך ולצרף אותך
למעגל הנשים שעושות סדר בהגדה ובסיפור
יציאת מצרים, לתת לך חדר משלך ליד
החדרים של מרים, יוכבד, פועה ושפרה,
ונחיה יחד כשכנות באחוה – מזרח תיכון
חדש!

האם היה ביניהן מבט
אחד, ישיר, שובר מחיצות
מתעלם מן התהום הידועה
מתקש לתקשר, לכרות ברית?

מה יכלה מרים להציע
בפניה צרובות הדמעות והשמש
בשערה המדובלל, בסחבותיה
ביאווה העמוק ונחישותה לפעול?
מה יכלה לומר, מול התינוק
שהחביאה על פני המים?

ואיך ידעה נסיכת היאור לראות?
איך לא הצעיף את עיניה כחלן המשוח?
איך לא נאטמו אזניה מצלילן העדין
של אצעדותיה, עדייה, איוושת שערה הבוהק?
אולי בכי התינוק נגע וחשף את ליבה
עד חכמה וידעה להציל בו עולם ומלואו.
אך מנין למדה תעוזה בארמון הגברים?
המן הנהר השקט שאין בו שליטה?
או מן החול הנודד בסופה?

אמרה האחת: במים שמתיהו
ענתה השניה: מן המים משיתיהו
אולי היתה שם שכינה ביניהן.
אחר כך, נותרו הפרטים לבדם
וברית הנשים טיפחה את הילד
שלא יברח מן הסנה
ולא ירתע מול המלך
וידע להיות לעמו
עמוד של עשן וגם אש.

אילה רונן סמואלס (תשס"ד)

מכי אושרוב גרזון (תשס"ז)

חודש האביב

שירה:

פנה הגשם
מילים ולחן: מתתיהו שלם

פְּנֵה הַגֶּשֶׁם, חֶלֶף-הַלֶּךְ לוֹ.
 עֵנַן-רִקִּיעַ חֶלֶף-הַלֶּךְ לוֹ.
 פְּנֵי אֲדָמָה בְּאוֹר חֲמָה.
 שְׂבָלִים זָקְפוֹ רֹאשֵׁיהֶן בְּקֶמָה.
 בְּנֵי הָרִים זֶה אֵל זֶה בְּרֶמָה יְשׁוּרְרוּ:
 שְׁלוֹם, שְׁלוֹם, הִידְדוּ! הִידְדוּ!
 אָבִיב הַיּוֹם.
 [...]

מגיד

הָא לַחֲמָא עֲנִיָּא דִּי אֶכְלוּ אֲבָהֶתְנָא בְּאַרְעָא דְּמַצְרַיִם.
 כָּל דְּכַפִּינַי יִיתִי וַיִּיכּוּל.
 כָּל דְּצָרִידַי יִיתִי וַיִּפְסַח.
 הַשְׁתָּא הָבֵא לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.
 הַשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

מה נשתנה?

עוברת שנה, שנה, שנה. ומה השתנה?
 אני משתנה ואני משנה משנה לשנה
 כל השנה.
 במה משתנה? בראיה, בהקשבה.
 מתבוננת ורואה דברים אחרים. אותה שנה, אותן שנים ואין חדש תחת השמש...
 אבל אני שונה.
 לפעמים משונה – אבל מתרגלת, מסתגלת לעצמי – ומעיזה יותר.

אפרת סבג (תשס"ח)

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

הלילה הזה אני מחפשת מקום.
הלילה הזה אני רוצה להרגיש שייכת.
הלילה הזה אני רוצה לספר ביציאת מצרים
וביציאתי מעבדות לחירות.
חירות לחשוב, חירות לשאול, חירות להיות אני.
חירות להרגיש שייכת מחד ומאוד מיוחדת מאידך.
חירות לצאת מהסירים, להיכנס בין המילים ולמצוא את עצמי בתוכן.
חירות לבקר, חירות לקבל, חירות להביע דעה.
חירות להיות בלי להתנצל, בלי להרגיש אשמה. חירות להיות נוכחת לתת ולקבל.

דנית דרימר (תשס"א)

כוס שניה: לנשים בתחום החינוך

לנשים העוסקות בחינוך ומעצבות את הישראלי של הדור הבא, והן 95% ממערכות החינוך במדינה. אלו המשקיעות בכך את כל מאודן וכישוריהן. עומדות איתנות מול שטף המידע המשתנה והקושי בהנחלת ערכי ההומניזם והשוויון. משמשות כותל דמעות, יועצות ויודעות להעניק את הרגעים בהם החינוך הוא החינוך. למען הכרה אמיתית ומעשית בפועלן.

חיה דגן, להבות הבשן

לחיים!

זכרון ילדות:

הבית של סבתא במרוקו היה יפה וגדול עם שיש וקרמיקות כחולות ודלת ברזל עם זכוכיות צבעוניות. היו בו ריחות של ניקיון ותבשילים מיוחדים וטעימים והוא במיוחד חתום בזיכרוני.
בפסח הלבישו אותי בבגדים חדשים וקנו לי נעליים חדשות. היו ממלאים לי את הכיסים באגוזים, וזה היה משהו מיוחד מאוד. בליל הסדר היינו מסובים סביב שולחן שהיה ערוך יפה עם מגש כסף גדול, עליו מונחים מצות, זרוע, כרפס, חסה חרוסת וביצה קשה. את המגש היו מרימים ומסובבים פעמיים מעל ראשו של כל אחד מהמסובים וכולם ביחד היו שרים "בבהילו יצאנו ממצרים הא לחמא עניא בני חורין".
בנאות מרדכי, בגיל שמונה, אני זוכרת שלחגים נתנו משמעות וחגגו אותם מאוד מאוד יפה. האווירה לפני ליל הסדר הייתה כרוכה בהכנות, חלוקת תפקידים – מי יסדר את המקום וכו'. המקום היה בדרך כלל חדר האוכל שהיה מקושט בפלקטים של יציאת מצרים, בסלסלאות הניחו פרחי אביב. השולחנות היו ערוכים יפה. ליל הסדר היה מלווה בשירי מקהלה ששרה שירי פסח. החברים קראו את ההגדה לפי הסדר. ילדי כיתה א' שרו את "מה נשתנה". כולם היו לבושים בלבן והאווירה הייתה נפלאה. המקום היה מלא אורחים, כל הסבתות הכינו קניידלאך וגפילטפיש, ליפתנים וסלט פירות.
אני מתגעגעת לחגים האלה.

אורה דהן, קרית שמונה (תשס"ח)

זכרון ילדות:

בחצר ביתו של סבי ראובן וסבתי פסיה, שעם עלייתם לארץ בתחילת המאה שעברה מרוסיה שינו את שמה לפנינה, במושבה מגדל שעל שפת הכנרת, שפתו דוד גדול, פיילה ביידיש, על ערימת עצים שנאספה באחד משדות המושבה. ילדה רזה וגבוהה, כבת שש או שבע, במכנסי התעמלות כחולים קצרים עם גומי על הירכיים, התרוצצה בהתרגשות בחצר. היה לי תפקיד חשוב באותו אחר הצהריים, קשה ורב אחריות- לקשור לחבל ארוך, שהוטבל על ידי סבי ראובן במי הפיילה הרותחים, סכין אחר סכין, מזלג אחר מזלג, כף אחר כף, עד יצוחצחו ויבהיקו, עד יוכשרו לשימוש בארוחת ליל הסדר. יהודית, סבתה של בתי, היתה האחראית בכל שנה על טכס קציר העומר, על התכנים ועל כל הלוגיסטיקה שהיתה כרוכה בו. למחרת ליל הסדר, רכבנו, חברי הקיבוץ על טפנו ואורחינו בשיירה ארוכה עד מאד, על עגלות רתומות לטרקטורים שהובילונו אל חלקת שדה מרוחקת שם הוקמה במה מבעוד מועד, והוכנו החרמשים ליד המיקרופונים... הקוצרים היו תמיד המבוגרים יותר, שידעו אחוז בידית החרמש, שהונף בחדות חזור והנף, עד כי נדמה היה שתחרות סמויה ביניהם מי אחיזתו ויציבתו איתנים יותר, והספקו רב יותר. את העומרים נהנתה בתי בת השש או שבע, להניף, יחד עם בני כיתתה, מעל הבמה בריקוד ושירה וכל הציבור שותף לה.

ח ג ש מ ח !!!

אירית שי, קיבוץ גדות

שירה:

עבדים היינו, עתה בני חורין.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם,
וַיִּצְיָאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה.

וַאֲפִילוּ כָלֵנוּ חֲכָמִים כָּלֵנוּ נְבוֹנִים כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה,
מַצּוּה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.
וְכָל הַמְרָבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשֶּׁבַח.

שירה:

שלח את עמי

מילים ולחן: עממי

מהר משה צווה פרעה שלח נא את עמי!
מצוות האל אמור נא לו שלח נא את עמי!
קומה! לך נא! אל כבד הלב הרע
צו לו בשמי – שלח נא את עמי!
הגיע ישראל לים שלח נא את עמי!
טבעו מצרים עם רכבם
שלח נא את עמי!
זהו, זהו, סוף כבד הלב ההוא
ככה, ככה, כן תמיד יאבדו!

מסר משה דבר ה' שלח נא את עמי!
ולא אךך במכותי שלח נא את עמי!
שמע נא! שמע נא! זוהי מצוות האל
הבה! שלח נא! שלח את ישראל!!!

כוס שלישית: נשים מתנדבות

את הכוס השלישית אני רוצה לייחד להתנדבות ועזרה הדדית בקהילה. מכיוון שביתי מושתת על התנדבות ואנו מחנכים את בנותינו לנתינה והתנדבות, היה זה טבעי עבורי שקיבלתי את התפקיד של אחראית ארוחות בקהילה. ז"א שאני דואגת שנשים תכינה עוגות, פשטידות... לקידושים של שבת חתן, בר מצוה ושמחות אחרות הנערכים בבית הכנסת, ולהבדיל ארוחות למשפחות היושבות שבעה.

את תפקידי זה התחלתי לצערי לפני כשנה בדאגה למשפחה אבלה שישבה שבעה על תינוקת קטנה שטבעה בחצבני. זאת משפחה של חברים טובים, וזאת הייתה בהחלט התחלה מאד קשה.

אני כולי תקוה שאזכה לדאוג הלאה לאחרים, אך בעיקר עזרה בשמחות. "כי מצווה גדולה להיות בשמחה תמיד".

לאה בוקובסקי, קרית שמונה

לחיים!

ככה אני זוכרת את הקיבוץ של ילדותי. כשאני שואלת מי היו האנשים שעיצבו אותי, אני נזכרת בנשים האלה, החזקות, הדומיננטיות, שהיו כל כולן נתינה. ברגעים בהם אני כועסת על ההפסד המשפחתי, על חסרונה של יד מלטפת, כשהתעוררתי מחלומות רעים, על היחד המשתק, שלא אפשר לנו לבטא את ייחודנו, ברגעים אלה אני גם מודה על כל אותן דמויות משמעותיות שליוו אותי, חלקן אינן עוד בינינו. אני חוזרת אל העבר בלי חרטה אבל עם געגועים, ושואלת אם את הדברים הטובים שהיו פה אפשר להחזיר. כן, אחרי שסיימנו לסגוד לעגל הזהב, אחרי שהפרטנו ונדרשנו לעמוד איש לגורלו, האם אפשר להחזיר את רוח ההתנדבות, התרומה וחכמת הלב?

אני קוראת בספר שמות:

וַיִּבְאֹוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב (שמות לה, כב).... וְכָל אִשָּׁה חֲכָמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיִּבְיֵאוּ מַטְוֵה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן אֶת תּוֹלְעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַיָּשׁ (כה).... וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֶתְנָה בְּחֻמָּה טָווּ אֶת הָעֵיזִים (כו).... כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לִפְסֵם אֶתֶם לְהָבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה (כט).... וְלַהוֹרֹת נָתַן בַּלְבּוֹ (לד).... מְלֵא אֶתֶם חֲכָמַת לֵב (לה)....

זו היא פרשה שכולה לב. רק לפני כמה פרקים הם חגגו סביב עגל הזהב והאל ביקש למחות אותם, והנה הלב הזה, לב העם, פועם שוב ביחד, סביב העשייה המשותפת. העשייה מסתיימת, מלאכת הקמת המשכן נשלמת, מנהלי העבודה פונים למשה: וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר מִרְבִּים הָעָם לְהָבִיא מְדֵי הָעֵבֶדָה לְמְלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֶתֶּה (שמות לו, ה) ומשה מצווה להפסיק להביא, להפסיק לייצר, כי יש די. הפרשנים שואלים מה עשו עם הרזרבות שנשארו מהתרומות לבניית המשכן ומשיבים שודאי היה למי לתת, במי לתמוך, את מי לשמח. שלא נחשוש אף פעם מנתינת יתר...

זהר אופז-ליפסקי, איילת השחר

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טְרַפּוֹן,
שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְּרַק
וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיציאת מצרים כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה,
עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם:
רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

ביקשו אותם חכמים ללמדנו, להורותנו ולהראותנו איך עלינו לספר ביציאת-מצרים: ובדורנו, נאספות תלמידות חכמות בחברותא בתחילת ניסן ועוסקות ביציאת מצרים, זו שבה הפכנו לעם, וזו שלנו הנשים בדורות האחרונים, ושוקעות בלימודן, ומפליגות בשיחתן, ומתעלות ברוחן, ואינן משגיחות בשעות החולפות, ובפיהן דברי חכמה וגם מילי דבדיחותא, דברי שירה ומיני תבשילותא, ודברי ידידות ואחוה... באותה שעה מציצים בהם חכמי יבנה ממרום, חיוך של קורת-רוח מתפשט על פניהם, והם שחים זה לזה: כיוונו בנותינו לדעתנו, כיוונו בנותינו לדעתנו!

ענת ישראלי (תשס"ג)

כנגד ארבע נשים דיברה תורה

אחת חכמה אחת רשעה אחת תמימה ואחת שאינה יודעת לשאול.
ארבע נשים שהן אחת. ארבע נשים שהן אני.
חכמה מה היא אומרת? ורשעה? והתמימה מה? וזו שאינה יודעת לשאול?
הייתי יכולה לשים דברים בפיהן ואיני מוצאת טעם.
למה אגדיר דבריה של כל אחת מהן בנושא אחד,
כשעולה קול ארבעתן בתוכי כל הזמן ובכל נושא?
אדרבא, מוצאת אני טעם במאבק האין סופי שלי להכיר בקיומן,
בזהותן הנפרדת, במרחב שמבקשת כל אחת מהן לעצמה,
ובאותה בת-קול שלי המחברת בין כולן.
לפיכך, מודה אני לפניך בכל שנה יותר, על ריבוי הקולות,
על יציאה ממיצר למרחב שלא מפחד לשמוע.

אהובה בן אהרן (תשס"ד)

נס ליל הסדר -

בת שלוש הייתי כשהגענו לחגוג ליל סדר בבית סבתא גרטי וסבא יעקב - למעשה זהו ליל סדר ראשון שאני אמורה לזכור. לקראת ערב החג, עם סיום ההכנות, סבתא גרטי הכינה צלחת הסדר - חזרה ואמרה שזאת צלחת מאד עתיקה שעוברת כמה דורות במשפחה והגיעה אליה כשאימה נרצחה בשואה. הרבה שנים, כל ליל סדר, הצלחת מככבת לדברי אימי. אימי תמיד צחקה ואמרה שזאת הירושה היקרה שהיא רוצה. לקראת ערב הסדר, השולחן ערוך ומסודר, וסבתא גרטי לקחה את צלחת הסדר, מכוסה במפת תחרה שהיא גם מאד עתיקה, באה להניחה במרכז שולחן הסדר - ואז סבתא מעדה ונפלה וצלחת הסדר נשברה לרסיסים, אולם רגל הצלחת עשויה מכסף טהור נשארה בשלמותה. סבתא צעקה וצווחה מאד, בכתה כל ערב ליל הסדר, לא דיברה, לא ברכה ולא אכלה. למחרת החג, כבר לא דיברתי מילה יותר. עברו מספר חודשים והמשכתי לשתוק, מסרבת לבקר את סבתי. כל הרופאים הסבירו לאימי שגם אני נכנסתי לשוק וזה יקח זמן. כעבור חצי שנה נסעתי עם הורי לשליחות לאיטליה. בקיץ באה סבתא גרטי לבקר אותנו, ראיתי שהביאה איתה את רגל הכסף של צלחת הסדר שהתנפצה והבטיחה לאימי לשחזר אותה בדיוק כמו שהייתה. סבתא חזרה ארצה, אנחנו נשארו באיטליה ויותר לא שמעתי על צלחת הסדר. לקראת ליל הסדר הבא הגענו לסבתא גרטי והנה הפתעה, על שולחן הסדר עמדה במרכז בדיוק אותה צלחת מקורית עתיקה. ברגע שסבא יעקב הסיר את כיסוי התחרה מהצלחת צרחתי בקול: סבתא, סבתא, סבתא, ודיבורי חזר אלי בזכות שיחזור הצלחת שהאיר את פניה של סבתי היקרה גרטי ושמחה גדולה הייתה כל הערב.

רחל קריספל, קרית שמונה

שירה:

**וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ. שֶׁל אֶחָד בְּלִבָּד עֵמֵד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ
אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.**

היד ששלחה אלי בתי בשעת פחד לפני השינה התחברה אל היד ששלחתי אני לאימי בשעת הלידה, וזו ליד שנתנה אימי לסבתי בתקופת מלחמה והיא ליד סבתי לאמה בזמן הגירה. כך נשזרות הידיים	אט אט במהלך הדורות אל אמות אמותינו הקשובות, המכילות, החובקות, זו את זו בעת ערבוב הטיט בזעקת הלידה בשדה, במחיית הדמעה, באריזה, באפיה, בהחמצה, בשירת השירים ובתיפוף התופים. איזו זכות להיות אישה שרשרת אנושית – נשית.
--	---

שרי אלגד (תשס"ז)

אגדת החירות

והיא שעמדה
וניקתה ושטפה
וציחצחה והכשירה
והגעילה וליבנה
וכוותה את עורה בסודה קאוסטית
והרסה בגדיה עם אקונומיקה
ובישלה וצלתה ואפתה
והכינה שש צלחות סדר
וערכה שולחן לשלושים איש
וכיבסה וגיהצה בגדי חג

והיא שעמדה והגישה ופינתה את
הסעודה
והיא שעמדה ב"שפוך חמתך"
לא הספיקה לשיר "הלל" ו"חד גדיא"
כשהניחה לרגע את הראש
ונרדמה...

ובחלומה נגלתה אליה מרים הנביאה
שבאה ללגום מכוסה
ואמרה לה - בתי,
טרם הגיעה זמן חירותך?!

בידיך הדבר!
הרי את מנהלת הבית,
ומנהלת טובה לא עושה הכל בעצמה -
היא מאצילה סמכויות:
חלקי מטלות לבני ביתך,
כל אחד לפי גילו ויכולתו,
כן, זה כולל גם את בעלך...
היי מוכנה לכך
שלא הכל ייצא מושלם -
זה חלק מהחירות שלך!
הפעילי גם את האורחים
כך שתוכלי לקיים את "כולנו מסובים".
אם תשכילי לנהל כך את ביתך
יהיה פסח גם זמן חירותך,
ואולי, בפסח הבא -
תישארי ערה עד "חד גדיא"...

טליה גלזר (תשס"ב)

אַרְמִי אֹבֵד אֲבִי וַיְרֵד מִצְרַיִם וַיִּגֵּר שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט,
וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וְרָב:

ארמי אובד אבי - זה לבן הארמי שניסה לאבד את יעקב אבינו, וניסה לרמותו ולעשוק את משכורתו עשרת מונים.
ועוד לפני שרימה ועשק לבן את יעקב, עשק וניצל לבן את בנותיו והטיל כעס וקנאה בין רחל ולאה. בתחילה שלח את לאה ליעקב ועיני רחל רואות. ואחר כך העמיד את רחל לצפות ליעקב אהובה שבע שנים.
ועוד העדיף לבן את עדרו המתרבה על פני משפחתו המתרחבת עד שהרגישו בנותיו כי "נכריות נחשבנו לו". וכשברחו יעקב ונשיו מפני אביהם הארמי רדף אחריהם דרך שבעת ימים ולולא נגלה אליו אלהים בחלום היה גוזל את בנותיו מאישן ומבניהן ומחזיר אותן לו.
ורק כאשר נפרדו מלבן פגשו בהם מלאכי אלהים.

נילי לוי (תשס"ה)

וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה
אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ (שמות א, יד)

מהו "את כל עבודתם" וגו'? שהיו נותנים עבודת האיש על האשה ועבודת האשה על האיש. אומר לאיש: קום לוש ואפה. אומר לאשה: מלאי חבית זו, בקעי העץ הזה, לכי לגנה הביאי ירקות... (תנחומא, ויצא סימן ט').

לכך נאמר: "וַיֵּאֲנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעֻקוּ" (שמות ב, כג). למה נתאנחו? לפי שביקשו לאפות, אלא שלא ידעו מקום הקמח מהו, סוכר הממתיק – הלאפיה הוא אם לאו, ביצי הלול – הקשות או רכות הן, ומה קודם למה – המלח או השמרים. מה היו **בנות** ישראל הכשרות והצנועות עושות? נטלות מידי האיש שבביתן את המטרף, ואופות. יוצאות וממלאות את החבית, מבקעות את העץ ומביאות את הירקות. נמצא שממלאות את עבודת האיש והאשה כאחד.

לכך נאמר: "אֶת כָּל עֲבֹדָתָם", יש קילוס בתוך קילוס; בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור – שלא דיין שנתנו עליהן את עבודת האיש, אלא עוד הוסיפו ונתנו בידי עצמן את עבודת האשה – נגאלו ישראל ממצרים. ובכל דור ודור, בכל יום ויום, חייבת אשה לראות את עצמה **כאילו** היא יצאה ממצרים.

מיכל רואי (תשס"ד)

"דָּם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן"

עוצמת המילים מכה בי והיא חידתית. מעט המחזיק מרובה. מדוע הן נאמרות בקול גדול ובטפטוף טיפות יין אדומות מתוך הכוס?

דם מהו?

דם הלידה, על מאמצן של נשים להמשיך וללדת תחת לחצי המצרים.
דם המזוזות שנמרח על דלתי בני ישראל לשומרם.
דםם של הבכורים.
דם הברית.

אש מהי?

אש הבוערת בלב יוכבד – ברצונה לשמור על בנה.
אש השורפת את גשרי העבר ודוחפת את בני ישראל אל עתיד לא ידוע – אל המדבר.
אש ההולכת לפני המחנה ומעלה עשן.
אש כעסו של משה כששיבר את לוחות הברית.

ותמרות עשן מה הן?

מדורות המעלות עשן בין אוהלי מדבר.
ריח חרוך מדגדג בנחיריים, ומסמן את ההיאחזות בחיים.
הפיתות נאפות, הקפה רותח, השקט שאחרי הסערה.

תמי לוז גרבר (תשס"ז)

משמעות החג בשבילי היא גם לזכור את הדברים הבאים ששמעתי מפי אדם חכם:
המילה מצרים מתחילה במ' ומסתיימת במ'. עפ"י הטבע אי אפשר לצאת משם מצרים
היא נ' שערי טומאה.

דווקא לשם נשלחו בני ישראל להפוך לעם מכיוון שהעדריים של בני ישראל היו סמל
האל המצרי שהוא למעשה השור והעגל, וזו הסיבה שהמצרים נשמרו לא להיטמע
בבני ישראל ובני ישראל לא נטמעו במצרים.
10 מכות מצרים באות להוכיח למצרים ולבני ישראל כי הקב"ה מעל הטבע והוא מקור
השפע האמיתי ולכן המכה הראשונה היא בנילוס במקור כוחו של פרעה. לאחר מכן
בכל הקשור לטבע: חיות, יבול, ברד שבוערת בתוכו אש. וזאת כדי להראות שהטבע
סר למרותו של הקב"ה.

אותם בני ישראל שזכו לצאת ממצרים יצאו עם ערב רב ולפי הזוהר אלה חרטומי
פרעה שגרמו לכל הצרות במידבר ועד היום.
המהות של פסח היא להתגבר על החמץ הפנימי שבתוכו של כל אדם הלא זו היא
הגאווה אם כל חטאת ולפנות מקום בתוכו של כל אחד ואחת לשכינה לקיים מצוות
אכילת מצות ואין מצות אלא מצוות.
והלוואי ונצליח בכוחות משותפים ומכוונים להתגבר ולהתאחד ולהביא על כל אחד
ואחת את השכינה המיוחלת.

יהודית עורקבי, כפר גלעדי

בְּכֹל דוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.

בכל דור ודור יכולה אישה לבדוק לעצמה היכן מצרים שלה.
מדי פעם כדאי לאישה להסתכל בעינים ברות, טריות, חדשות ואמיצות היכן הם כבלי
שיעבודה.
מעת לעת יכולה אישה לבדוק כיצד המנהגים, השפה, האגדות, הסרטים, הסיפורים,
אמה, אביה, מוריה, ממשלתה - תרבותה, הכניסו אותה לבית עבדים.
בכל דור ודור צריכה אישה ולו במעט לצאת ממצרים.

אורנה גולדברג סירקין (תשס"ד)

שירה:

**בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעַד:
הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו:
הַיָּם רָאָה וַיֵּן ס הִירְדֵן יֵס ב לְאַחֹר:
הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבְעוֹת כְּבִנֵי צֶאן:**

(תהילים קיד)

**וַתִּנְקַח מְרִים הַנְּבִיאָה אַחֹת אֶהְרֵן אֶת הַתַּף בְּיָדָהּ,
וַתֵּצֵאן כָּל הַנְּשִׂים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחְלֹת.**

ברך

שירה:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחַ לְמִים:
אֲזַ יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה
אֲזַ יִאֲמְרוּ בְּגוֹיִם
הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי:
הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים:
שׁוּבָה ה' אֶת שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בְּנֶגֶב:
הַזֶּרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ:
הַלֹּךְ יֵלֵךְ וּבְכֹה נִשָּׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע
בֹּא יְבֹא בְּרִנָּה נִשָּׂא אֱלֹהֵי תִּיּוֹ:
 (תהילים קכ"ו)

הלל

הודו ליהודה כי טוב כי לעולם חסדו.

לזכות בהתגלות

כדי לזכות בהתגלות,
 לקבל את התורה
 עלי לצאת מהגלות
 מעבדות – לחירות
 זה לא כל כך פשוט
 זה לוקח זמן
 וחייבים להתחיל מהקרבת קרבן
 (האוכל להאמין באותות, לקוות לניסים?)
 וללכת במדבר, בצמא
 איך אמתיק את המים?
 ולא די ביציאה ממצרים,
 צריך להוציא את העבדות מהלב
 להשתנות
 להתאהב
 להתרגל לרעיון
 (איך אעמוד בנסיון?)

להבין – בת חורין!
 והנה, ניתן הסימן
 את כאן, את מוכנה
 ("ובמורא גדול – זה גילוי השכינה!")
 בלי פחד, את לא לבד
 מותר לך, מותר לך לצאת למרחב
 לעוף גבוה
 לגעת באלהי,
 לזכות בהתגלות
 לגלות בתורה את עצמי

אלישבע אוברמן (תשס"ג)

כוס רביעית: נשים למען נשים בקהילה

אם תרצו הרי זו ההגדה של פסח הספרים של עם ישראל, כי עם ישראל היה לעם בצאתו מעבדות לחירות. סיפור יציאת מצרים, משיעבוד לגאולה, עובר מאב לבן, ממשפחה למשפחה ומדור לדור, מאז ועד עצם היום הזה; תחילה כמסורת שבע"פ, ומאז אנשי כנסת גדולה - כתורה כתובה ומסורה. מכאן אני רוצה להוסיף להגדה ולאחל כי החג המיוחד הזה, אשר מסמל עבור היקום כולו תקווה והתחדשות, יביא עמו חירות ותקווה, חג שיוביל לשלום ואחדות, חג שיסמל אהבה והתחדשות, חג שיחולל שוויון הזדמנויות.

אליס יצחק, יו"ר נעמ"ת צפת

לחיים!

שיר למעלות, אשא עיני אל ההרים מאין יב' א עזרי:
עזרי מעם ה' ע'שה שמים וארץ, אל יתן למוט רגלך אל ינום ש' מרך:
הנה ל' א ינום ול' א יישן שומר ישראל:
ה' ש' מרך ה' צלך על יד ימינך, יומם השמש ל' א יכפה וירח בלילה:
ה' ישמרך מכל רע, ישמר את נפשך, ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:

תהילים קכ"א

שירה:

שירה:

תודה

מילים ולחן: עוזי חיטמן

תודה על כל מה שבראת	תודה על כל מה שבראת	תודה על כל מה שבראת
תודה על מה שלי נתת	תודה על מה שלי נתת	תודה על מה שלי נתת
על יום של אושר	על צחוק של ילד	על אור עיניים
תמימות ויושר	ושמי התכלת	חבר או שניים
על יום עצוב שנעלם	על אדמה ובית חם	על מה שיש לי בעולם
תשואות אלפיים	פינה לשבת	על שיר קולח
וכפיים	אישה אוהבת	ולב סולח
שבזכותם אני קיים.	שבזכותם אני קיים	שבזכותם אני קיים

כשתבוא

אהוד מנור / בועז שרעבי

כשתבוא	ואם תהיה עייף	כשתבוא
הביתה מן הקור	ואם בעצב תתעטף	ביום מן הימים,
הביתה אל האור	נשיר לך בשקט	ימים שנחתמים
הלב ירעד.	נשיר לך ברוך -	בקצה תפילה.
כשתבוא	ונחכה, ונלטף	כשתבוא
מבעד לדמעות	עד שתצטרף	נגיש לך פרחים,
תבחין באותיות	ואז נשיר ברון...	פרחים שנפתחים
לחופש נולד.	נשיר ברון...	ללא מילה.

שירה:

חסל סדר ניגון נשים תשס"ח
 "כאשר זכינו לסדר אותנו, כן נזכה לעשותנו."
 כאשר זכינו לחגוג את נתיב חירותנו
 ולקרוא מפרי יצירתנו ביושבנו יחד
 כך נזכה לעשות עוד שנים רבות,
 במעגלים הולכים ומתרחבים.
 "קרב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה"
 קרב יום בו ייפדו נטענו, וישבו ברינה אלינו
 ונשכון כולנו בבטחה, בכבוד ובשלום.

שירה:

חד גדיא, חד גדיא, חד גדיא:
דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא:
ואתא שונרא, ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא:
ואתא כלבא, ונשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא חוטררא, והפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא נורא, ושרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא מיא, וכבה לנורא, דשרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא תורא, ושתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא השוחט, ושחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא מלאך המות, ושחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא..
ואתא הקדוש ברוך הוא, ושחט למלאך המות, דשחט לשוחט, דשחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטררא, דהפה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי. חד גדיא, חד גדיא:

עושה שלום

מילים: מן התפילה לחן: נורית הירש

עושה שלום במרומיו	עושה שלום, יעשה שלום
הוא יעשה שלום עלינו	שלום עלינו ועל כל ישראל
ועל כל עם ישראל	יעשה שלום, יעשה שלום
ואמרו, אמרו אמנו.	שלום עלינו ועל כל ישראל

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

חג שמח!